

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Secvnda Controversia. Qua ratione præter gratiam vñionis fuerit in Christo
necessaria gratia habitualis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](#)

cedentem probant. Ad eius probationem pertinent ea omnia argumēta, quibus Theologi probare confuerunt iustitiam, quia iusti sumus coram Deo, esse verē animis nostris inhārentem, & in cordibus nostris diffusam, & iustificationē impij non fieri, nisi cum reali immutatione animæ & spirituali eius renouatione, prout etiam definit Concil. Trid. Sess. 6. c. 7. Quam veritatem latē probant Sotus lib. 2. de Iustitia, & Iure cap. 17. & sequent. Vega libro septimo super sessionem sextum Concilij Trid. 4. cap. 21. usque ad 24. Decanus Louan. in articulo de iustificatione, Med. in 1. 2. quest. 113. a. 2. & alij expositores ibidem. Bellar. Thom. 3. lib. 2. de Iustificatione c. 2. & 3.

TERTIA CONCL. Videlur esse certa fidei veritas iustitiam prædictam, & realem illam immutationem, & renouationem esse permanentem, ac per modum habitus inhārentem anime. Probatur primo: quia Concil. Trid. in allegato cap. 7. & can. 11. indifferenter loquitur de iustificatione parvulorum & adulorum; at parvuli non iustificantur nisi per iustitiam, sanctitatem & gratiam ad modum habitus permanentem; ergo etiam adulati in sua iustificatione gratiam eodem modo permanentem accipiunt. Et confirmatur; Quia verba illa Concilij cap. 7. *Vnica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, quia videlicet ab eo donati renouamur spiritu mentis nostra, & non modo reparamus, sed verē iusti nominanrus, & sumus iustitiam in nobis recipientes, vniuersusque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus paritur singulis, prout vult.* Hęc inquam verba satis aperte gratiam & iustitiam in nobis esse rem permanentem significant. Quod etiam verbis illis: *diffunditur & inheret, perspicue significatur: his enim vocibus & loquendi modis gratia iustificans distinguitur ab omni actu secundo seu operatione ad iustificationem hominis concurrente: quod expressius indicat decreatum eiusdem Concilij in eadem sess. can. 3. dicentis: Si quis dixerit hominem posse sine adiutorio Spiritus sancti, credere, sperare, diligere, aut penitere, si cui oportet, vi ei iustificationis gratia conseratur, animaliter sit.* Distinguitur enim hic iustificationis gratia ab omnibus secundis actibus ad eam concurrentibus: est igitur gratia iustificans aliquid in anima permanens, & res ad modum habitus in eo recepta.

QUARTA CONCL. Non est omnino certa fidei veritas gratiam iustificationis esse in nobis habitum infinitum verē ac proprie dictum, quamvis hoc negare sit valde temerarium & heresi proximum. Conclusionem hanc quo ad utramque partem affirmant Med. conclus. 4. & 1. 2. q. 51. a. 4. & q. 110. a. 2. Mel. Canus & Soto locis supra notatis, Ban. in 2. 2. q. 23. a. 2. Vasq. in allegata diff. 41. & ante eum Altur. in allegata q. 1. concl. 6. pag. 87. dicens se existimare sententiam hanc esse magis communem inter Theologos nostrę ætatis. Potissimum huius conclusionis fundamentum seu probatio est; quia opinio Theologorum negantium habitus infinitus ab Innocentio tertio, in cap. *Maiores de bap.* connumerata fuit non inter errores, sed inter opiniones. Et Concilium Vienen. non damauit eam vt erroneam, sed minus probabilitem esse indicauit. Et Sotus & Andreas a Vega, qui Trid. Concilio interfuerunt, dicunt Concilium in prædictis definitionibus Consulto à nomine habitus abstinuisse: Quia nimur non intendebat sententiam de habitibus infinitis, vt fidei veritatem definire, sed contra Lutheranos hereticos determinare iustificationem hominis non fieri per solam imputationem

A iustitiae Christi aut per solum Dei favorem, sed per internam & realem animi immutationem & renouationem. Alias huius conclusionis probationes & defensiones, vide si placet apud authores supra nominatos; specialiter autem secunda pars probatur ex illo dicto prime Ioan. 3. Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet. Verbum enim illud manet permanentiam & habitum significat.

QVINTA CONCL. Non est omnino fide certū, in Christo fuisse gratiam vt habitum infinitum; quamvis opposita sententia sit valde temeraria & heresi proxima. Hęc conclusio sequitur evidenter ex præcedenti, & magis patet ex dicendis in proxima Controu. de Christi secundam humanitatem sanctificatione per gratiam unionis. Hęc conclusionem tuerit acriter Vasq. in allegata diff. 41. contra Suar. & alios oppositę sententię sectatores.

VLTIMA CONCL. *Gratia Christi habitualis, fuit eiusdem speciei cum nostra.* Hęc conclusio statuit & explicat infra Cai. art. 11. & ibi Med. & alij expositores, quorum sententiam sequuntur hic Suar. sect. 2. in fine, & Val. pundo 1. in fine. Sed de hoc infra differemus speciali Controversia.

C CONTRA secundam conclusionem sunt argumenta. & soluent Sotus loco supra non-solutiones. Med. in 1. 2. q. 113. art. 2. & ibidem alij expositores. Bellarminus & alij locis superius allegatis.

CONTRA tertiam conclusionem produci possunt eadem argum. quibus impugnatur secunda.

CONTRA quartam concl. sunt argum. quae referunt & soluent authores in Confirmationem eiusdem conclusionis allegati.

CONTRA quintam concl. sunt argum. Suar. quae refert & soluit Vasquez in dicta diff. 41. cap. primo.

CONTRA ultimam conclusionem sunt argumenta, quae afferunt & soluent Caietanus, Med. & alij locis supra notatis.

SECUNDA CONTROVERSTIA.

Qua ratione præter gratiam unionis fuerit in Christo necessaria gratia habitualis?

P RIMA sententia est Palud. in 3. diff. 13. opione 4. conclus. prima dicentis Christo necessariam fuisse gratiam habitualē ad humanitatis sue sanctificationem & meritum bonarum operationum. Quam opinionem etiam sequitur Marilius.

E Secunda huic proxima est sententia Scotti quam explicat & tuerit Rada in sua tercia parte Controversia quarta, art. 3. Vbi dicit quatuor. Primum est, Christum posse dici gratum & dilectum trivili gratia dico. Prima est necessaria substantialis & proorsus infinita, quae Christi personam vt primum & ultimum terminum respicit; & haec dilectio & gratitudo est illa, qua aeternus Pater Christum vt naturalem & unigenitum Filium diligit; & dicitur haec gratitudo obiectiuē, qua scilicet id, quod voluntati placet, ipsi gratum dicitur. Secunda est substantialis ac infinita; ad aliquid tamen finitum ac limitatum terminata, ad humanam scilicet Christi naturā: & haec gratitudo libera est & ad unionis gratiam pertinet; quia Deus voluit humanitati infinitum & sub-

stantiale bonum, videlicet esse personale Verbi diuini. Et quia communicatio tanti boni fuit personalis, ideo haec gratitudo dicitur personalis: & hac gratitudine personali Christus ut homo, gratus dicitur ex vi vnonis hypostaticæ. Tertia gratitudo est accidentalis & participata, quæ conuenit Christi humaniti per gratiam habitualem. Secundum est vnonem hypostaticam seu gratiam vnonis præcisæ ac formaliter per se ipsam non conferre naturæ assumptæ omnem iustitiae ac sanctitatis perfectionem, quæ in homine iusto ac sancto necessaria est, vt sit omni ex parte bene affectus & preparatus ad beatitudinem & ad omnem rectam operationem. Tertium est: vnonem hypostaticam ex se præcisæ ac formaliter non reddere naturam assumptam & vnitam formaliter gratam & acceptam in ordine ad vitam æternam & ad meritum eius.

Tertia sententia est Valsq. disp. 41. Vbi tria dicit. Primum est non fuisse necessariam gratiam in Christo habitualem, aut aliam accidentiarum formam, vt eius humanitas sanctificaretur & digna redderetur ad merendum. Secundum est, formam extrinsecam sanctificatam humanam Christi naturam esse ipsam Deitatem, modum autem vnonis esse conditionem quandam. Tertium est humanitati Christi gratiam habitualem fuisse necessariam, vt haberet in se principium eliciendi opera supernaturalis ordinis, & ea non eliceret solo auxilio supernaturali, non quidem (inquit) quia talis habitus necessarius sit simpliciter ad elicienda talia opera, sed vt humanitas ea eliceret per proprium principium sibi inhærens connaturale & operaretur per modū causæ principialis per inherentem sibi formam; eandem sententiam sequitur Pefantius. disp. prima.

Quarta sententia est Suar. disp. 18. sect. 1. qui dicit tria. Primum est humanitatem Christi seu Christum formaliter ex vi ipsius gratia vnonis fuisse absolutè & simpliciter sanctum & Deo gratum. In quo dico conuenit etiam Val. punitio 1. secundum est, gratiam vnonis præcisæ ac formaliter per se ipsam non conferre humanæ naturæ omnem iustitiae ac sanctitatis perfectionem, quæ in homine iusto & sancto necessaria est, vt sit omni ex parte bene affectus & preparatus ad beatitudinem & omnem rectam operationem. Tertiū est: quamvis Christus ut homo Deus, non indigerit gratia creata vt esset gratus Deo & sanctus, sicut tamen illi necessaria ad consummatam perfectionem & statum sanctitatis.

Quinta sententia est Astur. q. 1. de Christi gratia, pag. 91. & sequent. Vbi quatuor conclusionibus suam explicat opinionem. Prima eius conclusio est: Christi humanitas ex vi solius vnonis ad Verbum sancta fuit negativa id est peccandi impossibilitatem induit. Secunda est: Christus ut homo ex vi hypostaticæ vnonis simpliciter fuit sanctus gratus & acceptus Deo sanctitate & gratitudine personali, qua proinde gratitudine & sanctitas conueniret Christo, etiamsi ab eius humanitate secluderetur ipsa habitualis gratia. Tertia est: Christus ex vi solius hypostaticæ vnonis non est simpliciter gratus formaliter gratitudine sed tantum radicaliter. Ultima eius conclusio est: Sanctitas & gratitudo personalis posterior est & perfectior sanctitate & gratitudine formaliter.

Sexta sententia est Medi. qui duo dicit. Primum est: Certum esse de potentia absoluta non esse necessariam gratiam habitualem ad meritum in nobis vel in Christo. Secundum est: quod Christus Dominus, licet nullam gratiam creatam suscepisset, mereretur coram Deo & eius opera essent infinitè meritoria sicut & modo.

Vtima sententia est Aluar. disp. 31. Vbi dicit quatuor. Primum est: humanitatem Christi habuisse personaliter sanctitatem per essentiam, scilicet secundum suppositum in quo subsistit, & ex hac parte non indigere gratia creata, quæ tribuit sanctitatem per participationem. Secundum est ex parte operis simpliciter fuisse necessariam aliquam gratiam inherentem animæ Christi, vel potentij eius sive per modum habitus, sive per modum actualis motionis, vt eius actiones humanæ essent intrinsecè supernaturales, & meritoriae supernaturalis premij. Tertium est ex parte suppositi operantis non fuisse simpliciter necessariam gratiam habitualem, vt operationes eius humanæ essent Deo gratae gratitudine personali, vel ut ex hac parte essent meritoria supernaturalis premij. Ultimum est: absoluto loquendo necessarium fuisse aliquod donum inherens supernaturalis ordinis, vt humanæ operationes Christi essent supernaturales & meritoriae supernaturalis premij.

Quod queritur in proposita controversia Resolutio.
est: An data hypothesi, quod Filius Dei nostram assumpsit humanitatem gratia habituali, & alijs supernaturalibus virtutibus, & donis ad eam consequētibus, aut illi connexis minimè perfectam, Christus ut homo per solam gratiam vnonis esset vere, ac absolutè sanctus & Deo gratus? & an eius opera essent coram Deo meritoria & satisfactoria, & quid perfectionis, virtutis, munieris aut complementi per gratiam habitualem humanitati Verbo personaliter unita posse adiungi. Pro cuius resolutione.

Considerandum est primò cum Asturicensi loco Distinguuntur in Christo in tripliciter gratias recipiuntur. supra notato, pag. 94. & 95. Christum Dominum tripli gratitudine esse Deo gratum & acceptum, prima dici potest naturalis, necessaria ac substantialis, quæ ad Christum ut Filium Dei naturale debet per se primò terminatur & haec gratitudo ex parte Patris generantis, cui gratus est Filius, est aeterna dilectio, quæ idem est realiter quod ipsa subsistitia Patris, quia Filius ipsum diligat equalem sibi in perfectione & dignitate naturæ: Ex parte vero Filii nihil aliud est quam infinita eius perfectionis & bonitas, tam essentialis quam personalis, quæ gratia seu gratitudo quedam increata, & obiectivè merito dici potest, ea nimis ratione, quia illud omne quod voluntati placet, dicitur illi gratum & acceptum. Secunda gratitudo substantialis est quidem infinita, sed est ad aliquid creatum & finitum terminata, ad assumptam videlicet humanitatem: haec vero ad vnonis gratiam pertinet, vel est ipsa vnonis gratia quæ est ipsum esse personale Verbi, ut naturæ humanæ communicatum, secundum quam personalis esse communicationem dicitur humanitas, aut Christus ut homo liberè Deo communicante dilectus, quia scilicet illi Deus voluit hoc infinitum bonum, quod est subsistitia & esse Verbi personale, propter quod esse personale humanæ naturæ communicatum dicitur humanitas esse Deo grata gratitudine personali; quia scilicet bonum hoc infinitum ex gratuita Dei dilectione recipit: amor enim Dei bonitatem causat in rebus ab eo dilectis. Tertia demum gratitudo accidentalis & participata est, ac proinde simpliciter est finita: Et haec per gratiam habitualis assumptæ conuenit humanitati: & haec dici potest gratitudo formalis, vt etiam notat Astur. quia consistit in communicatione formæ perfectæ, & eleuantis humanæ Christi naturæ ad quoddam

dam excellens diuinitatis consortium; iuxta illud 2. Petri 1. Maxima & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficaciam diuine confortes naturæ: Quare dupli ratione dicitur hæc gratitudo formalis. Prima est; quia est effectus formæ, scilicet gratia habitualis. Secunda est; quia consistit in participatione naturæ diuine secundum rationem naturæ & formæ substantialis. Ad cuius ampliorem evidentiam.

A Multiplex amor in Deo tam naturaliter, quam supernaturaliter, quædam hominibus: altera ad unionem hypostaticam, qua Christus ut homo prædestinatus est, vt sit Filius Dei naturalis, quæ longè alterius rationis est à communione Angelorum & hominum prædestinatione, vt patet infra quest. 24. & præfertim ar. 1. ad 1. & ar. 3. igitur etiam triplex erit amor in Deo ratione distinctus, scilicet amor vniuersalis seu naturalis, amor gratuitus & amor hypostaticus. Probatur consequentia; quia prouidentia supponit amorem finis ei proportionati; ergo secundum diueritatem amoris est diueritas prouidentia, & è conuerso. Nec obstat vnam & candem in nobis charitatem ad res dictorum trium ordinum diligendas extendi, & eadem à Beatis vna visione secundum rationem minime distinctam videri; quia diuersa est valde ratio. Charitas enim nostra, & visio Beatorum speciem accipit ex obiecto suo primariò, scilicet Deo, qui simplicissimus est; & ideo nullam ex eo potest habere distinctionem; sed amor Dei creaturarum productius quatenus talis est, ex bono volito creaturis specificatur. Cum itaque triplicis ordinis sint bona, quæ Deus ab æterno voluit creaturis; consequens est triplicis rationis amorem esse in Deo considerandum. Et quia gratitudo, qua res Deo grata dicitur, est effectus amoris; ideo alia erit gratitudo consequens amorem Dei naturalem, alia gratuitum & alia hypostaticum, vt ante diximus.

B Tertio sciendum est, duplum esse virtualem & eminentiam continentiam, qua vnum ens alterius ordinis continet aliud inferioris ordinis: quædam enim est formalis, quando scilicet id quod est altioris ordinis, forma quædam est quæ se ipsa formaliter & immediate nobiliori modo totum id exequitur & prestat, quod exequi ac præstare potest inferior forma; ita vt totam implet subiecti siue potentie capacitatem, non minus sed multò magis, quæ si inferiori forma completeretur: sicut patet in anima intelligentia, qua cum eminenter contineat formas inferiores, scilicet corpoream, vegetativam & sensitivam, ita complet materia potentialitatem, vt se ipsa formaliter composito per eam constituto conferat excellenti modo gradus omnes substantialies, qui per inferiores omnes formas simul sumptas conferri potuissent: Alia est eminentialis continentia, non formalis, sed effectiva siue secundum rationem principij effectiui aut quasi effectiui, sicut rationalitas confinet virtualiter & eminenter risibilitatem; quia eam quasi efficienter causat & lux caliditatem; quia eam efficienter causat. Itaque forma illa quæ priori modo formam inferioris ordinis continet eminenter, cum totum id se ipsa subiecto & composito per eam constituto conferat, quod ab inferiori forma conferri potuisset, hanc secum in eo subiecto simul esse non patitur: at quæ posteriori modo formam continet inferiorem, aut eam sibi comitem postulat naturaliter, aut illi ex propria ratione non repugnat: nam risibilitatem in eodem subiecto postulat ac efficit rationalitas: & lux ex sua ratione calori non repugnat, vt patet in igne lucido simul & calido: Solis autem lux quæ summa est, calori ex propria sua ratione non repugnat: aliquin nulli corpori lucido calor inesset; sed quia subiectum habet incorruptibile, cui repugnat omnis forma corruptibilis; id est quasi per accidens, id est per aliud solaris lux caliditati repugnat. Cum igitur vno posteriori modo gratiam contineat habitualem; non solum illi non repugnat sed eam naturali consiq. secū affert. Ad rem vero nostram descendendo confide-

Chrifti hab.
minitatem
gratia habi-
tudinam
studis sancti-
ficari, &
gratian Deo
reddi, licet
prius sancti-
tatem &
gratitudinem
habeat per-
sonalem.

C D **E** E

randum est Verbi personalitatem esse quidem infinitè sanctam , & infinite Deo grata personali ac formalis sanctitate & gratitudine; nec tamen secundum omnem sanctitatis & gratitudinis rationem humanitati communicari ; quoniam illi non per modum formæ , sed per modum termini & personalitatis vnitur , quo sit ut locus habitualis gratiae relinquatur , vt ea sanctificetur & grata reddatur humanitas : nam , et si verum sit , quod ait Apost. ad Col. 1. Quia in ipso scilicet in Christo complacuit omnem plenitudinem inhabitare , & cap. 2. quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinatis corporaliter : quia scilicet in Christo secundum rem est plenitudo diuinitatis essentialis & personalis ; non tamen secundum modum & rationem totius plenitudinis vnitur formaliter per se primò & immediatè humanitati ; quia non vnitur illi per modum essentialis formæ ; sed ad modum termini personalis , id est personam constituents . Quod exemplo valde simili potest explicari : Nam licet essentia diuina tam in ratione speciei , quam in ratione luminis sit infinita ; non autem intellectui beatorum vnitur ad modum luminis , sed ad modum speciei : & idē necessarium est lumen gloriae creatum ex increato lumine participatum , vt eo veluti dispositione & augmentatione virtutis eleuetur intellectus ad recipiendum in se diuinam essentiam , vt formam intelligibilem visioni coniunctam , ut sit S.D. i. p.q. 12. a. 5.

Quarid notandum est duplarem in Christo quatenus homo est , considerari sanctitatem : alteram negatiuam quæ est carentia culpæ tam venialis quam mortalis cum impotentiâ peccandi ; & alteram posituam quæ præter Dei dilectionem supernaturalem ad supernaturale bonorum communicationem ordinatam , includit etiam bonam animæ & potentiarum eius dispositionem ad finem præcipue supernaturalem , & ad media ad eum asequendum oportunitatem vt persona hoc modo sancta & Deo grata sit ad gloriam æternam accepta , & proximam habeat facultatem ad eam sibi per opera bona promerendam .

Gratia fine per modum habitus , fine per modum motionis fuisse Christo simpliciter necessaria , rationes est sent invenient super naturales , & merito rie premi supernaturalis . *Vltimò sciendum est* opera Christi ex duplice parte fuisse meritoria . Primò ex parte suppositi operantis , quod erat Deus filius in assumptiona humanitatis ; Christus enim quatenus homo per gratiam unionis Deo fuit infinite gratus gratitudine personali , vt ante diximus . Cum autem gratia unionis eminenter contineat gratiam habitualis , longè erit excellentius principium : (non quidem proximum & formale ; sed primum & radicale) supernaturalium operationum , quam sit gratia habitualis vel auxilium inhaerens actuale , & tribuet illis valorem mōralem infinitum in genere satisfactionis & meriti , vt sup. q. 2. declarauimus . Secundò meritoria fuerunt opera Christi Domini ex parte proximi & formalis principij ipsarum operationum , quod esse non potuit , nisi gratia fuerit inhaerens animæ Christi , vt ait S. D. vel potentijs eius vt alijs putant , nec refert an gratia hæc insit ad modum habitus , vel ad modum influxus sive motionis actualis : per hanc enim quoquaque modo sumptam fiunt actiones operantis intrinsecè supernaturales , & supernaturalis præmi meritoria , vt affirmat hic expressè S. D. in 2. ratione pro conclusione , & in resp. ad 2. arg. Quod etiam probatur tribus optimis argumentis . Primum est : quoniam vt potentia naturalis possit elicere actus , quoad substantiam supernaturales , necesse est ut per aliquam formam aut motionem in ea rece-

A ptam eleuetur , & fiat supernaturalis , vt patet ex i. p. q. 12. a. 5. Huius autem formæ aut motionis officium non potest supplere diuini Verbi personalitas , vt patet : ergo . Secundum est ; quia ratio specifica actionis non sumitur à supposito operante ; sed à principio formalis quo agens operatur , vt ait S. D. in 1. 2. q. 1. a. 2. Constat autem supernaturales actiones plusquam specie distingui à naturalibus , igitur vt actiones Christi essent secundum earum substantiam & intrinsecè supernaturales , necesse fuit vt anima & eius potentia per superadditæ qualitates aut accidentia persicerent . Tertium est ; quia nullus actus potest esse præmij supernaturalis meritorius nisi per charitatem formaliter aut virtualiter refratur in Deum , quatenus est author gratia , vt ait S. D. in 1. 2. q. 11. a. 3. & ibid. expositores : constat autem munus hoc referendi actiones in Deum vt authorem gratia , diuina personalitate suppleri non posse ; quia non est perfectio potentia nec principium agendi formale ; ergo præter hanc necessaria est gratia , sive per modum habitus sive per modum actualis motionis &c.

PRIMA CONCL. *Animæ Christi ac proinde et cõd. dñiam humanitas & Christi ut homo prius natura , quam haec & pro gratia persiceretur habituali , fuit ex vi hypostaticæ v-*

bute .

monis sanctus ac Deo acceptus & gratus gratitudine personali . Hec conclusio patet ex dictis & probatur primò : Quia Scriptura sacra vniōne diuina cum naturalium in Christo personalem nomine vniōnis significat , qua res vñctæ sanctificari & Deo consecrari in antiqua lege consueverant : Nam Psalm. 4. 4. Vnxit te Deus Deus tuus oleum letitiae confortibus tuis . Et Dan. 9. Et vngatur sanctus sanctorum . Et in 1. cap. refert Euangelista Gabrieles archangeli verba dicentis : Quod enim ex te nascetur sanctum , vocabitur filius Dei . & Act. 4. Conuenierunt enim vere in ciuitate ista aduersus sanctum puerum tuum Iesum , quem vñscisti , & cap. 10. Quomodo vñxit eum Deus Spiritu sancto , & virtute . Quæ loca SS. Patres declarantes affirman vñctionem hanc , qua Christus ut homo fuit vñctus , & ab ea Christus appellatus , esse diuinitatem , & diuini Verbi personali : Cuius intima & substantiali praesentia per hypostaticam vñtatem humanitas sanctificatur , vt eleganter explicat Concilium Francordiensis sub Adriano I. Cuius verba refert Asturicensis in allegata q. 1. pag. 94. Eandem explicationem prius ac latius attulerat Nazianz. orat. 36. n. 70. & 93. Cuius verba præcipua sunt : Ea enim (nimiriū diuinitas) humanitatis vñctio est , non operatione , vt in alijs , Christum sanctificans , sed totius vnguenti præfencia , cuius hic effectus est , vt id , quod vngit , homo vocetur , & quod vngitur , Dew fiat . Alia loca Patrum lege , si vis , apud Asturicensem loc. not. & Suar. disp. 18. sect. 1. & Vasq. disp. 41. c. 3. Secundò probatur conclusio : Quia sicut Ioh. 3. dicitur : Sic Deus dilexit mundum , vt filium suum vnguentum daret : Ita & potiori ratione dici poterat : sic Deus humanam Christi naturam dilexit , vt ei filium suum in vnitate personæ copularet : ergo Christus ut homo summè fuit à Deo dilectus & ei gratus . Tertiò probatur ; quia libera & gratuita & maxima summi boni communicatio ex præcipuo , & maximo Dei amore procedit : constat aut ex i. q. 4. 1. vñctione Verbi personalis cū humanitate esse liberam & maximam summi boni communicationem , & longè maiorem quam sit ea , quæ fit per gratiam habitualis & gloriam . igitur humanitas Christi prius natura quam intelligatur habere gratiam habitualis & gloriam , fuit ex vi personalis vñctionis à Deo summè dilecta , & ei simpliciter & absolutè grata ac proinde sancta , quia

quia sine sanctitate Deo simpliciter esse grata nō potuit. Quartū probatur; quoniam humanitas Christi ex vi solius vñionis cum Verbo personalis, seclusa etiam habituali gratia, nec venialiter peccare potest; adeò ut oppositum implicet contradictionem, vt suo loco probabitur; ergo ex vi solius vñionis, prius natura quam gratia perficeretur habituali, intelligitur fuisse sancta & Deo gratissima. Alias huius conclusionis probationes lege apud Suar. Astur. & Vasq. locis supra notatis.

SECVNDA CONC. *Anima Christi Domini prius natura, quam gratiam in se recipet habitualem, intelligitur Deo fuisse gratia gratitudine personali; non solum radicaliter sed etiam formaliter.* Hæc conclusio est contra Asturicensem. Et sequitur euidenter ex præcedente. Et probari potest eisdem medijs. Sed probatur amplius. Primo: quia anima illa prout est diuina personalitate terminata ac proinde Deitatis vñctione delibuta & sanctificata, ita vt impossibile sit eam nullo modo peccare, est obiectum sufficiens ac dignum diuina dilectione & complacentia: Ut autem in præcedenti conclusione probauimus, anima Christi vñionis ipsa personalis cum Verbo fuit formaliter sanctificata: quod etiam expressè docent August. tract. 48. in Ioannem. Hilarius lib. 7. de Trin. Bernardus hom. 4. super Missis est, & Beda Joan. 10. explicantes illa verba Ioannis 10. Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum. & illa Rom. 1. Qui predestinatus est, &c. secundum spiritum sanctificationis, & illa Luc. 1. Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei: Dicunt enim hæc intelligenda esse de sanctitate, quam Christus vt homo habuit ex coniunctione personali humanitatis cum Deo. Secundū probatur conclusio; quia Christus vt homo antequam intelligatur habere gratiam habitualem, intelligitur esse Filius Dei naturalis; ergo in illo priori concipitur vt formaliter gratus iuxta illud Matth. 3. & 2. Pet. 1. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui; ipsū audite. Et confirmatur; quia in illo priori Christus vt homo intelligitur consecutus fuisse terminum sua prædestinationis, vt scilicet esset Filius Dei naturalis: prædestinatione vero ex diuina dilectione procedit, quæ ad obiectum dilectioni congruum atque adeò formaliter gratum terminatur. Et confirmatur; quia Christus vt homo per gratiam vñionis est Filius Dei naturalis, vt explicat ac probat Asturicensis in allegata quest. 1. pag. 110. ergo per gratiam vñionis anima Christi & eius humanitas est formaliter grata Deo. Probatur consequentia; quia esse Filium Dei naturalem constituit obiectum dilectione dignum & maximè gratum. Tertiū probatur conclusio: quia gratia vñionis est formaliter summa gratia sui ordinis comunicata toti humanitati Christi; ergo licet non actuet ad modum E formæ humanitatem: conferat tamē illi esse formaliter gratum gratitudine sui ordinis, scilicet hypostatica seu personali. Antecedens declaratur: Quia vñio essentiae diuina in ratione speciei cum intellectu Beati est quædam gratia vñionis intelligibilis: & tamen si communicaretur homini sine gratia habituali, non faceret illum gratum formaliter; quia non est summa gratia sui ordinis; nam gratia ex sua ratione prout abstracta à gratia habituali & vñionis hypostaticæ, est participatio formalis totius Deitatis; & ideo præstantior est vñione beatifica, quæ solum est participatio actus vñionis diuina, quæ sine gratia non communicaretur naturæ creatæ modo perfecte connaturali; quia non supponeret par-

A participationem diuinæ naturæ, cui soli connaturalis est visio beatifica; & ideo non eleuaret tam naturam, nec ipsam efficeret gratiam: at gratia vñionis hypostaticæ est summa sui ordinis; quia per eam summo modo possibili fit communicatio Deitatis, vt patet ex art. 1. questionis prima.

TERTIA CONC. *Anima Christi & Christus* vt homo maiorem habet sanctitatem & gratitudinem ex gratia vñionis personalis, quam ex gratia habituali, simpliciter & formaliter loquendo de sanctitate & gratitudine secundum rationem sanctitatis & gratitudinis, & non solum secundum entitatem eius rationem: Hæc conclusio sequitur ex præcedentibus & eisdem etiam probari potest argumentis. Deinde etiam probatur primū: Quia sanctitas consistit essentialiter & formaliter in vñione & coniunctione ad Deum, qui sanctus est per essentiam; sed vñio personalis cum Deo maior est, quam vñio cum illo per gratiam habitualem; quoniam illa substantialis est; hæc autem accidentalis. Secundo probatur; quia vñio personalis tribuit operibus Christi hominis infinitum valorem, vt latè superioris ostendimus Tertiū probatur; quia per gratiam vñionis anima Christi maiorem habet repugnantiam cum peccato, quam per gratiam habitualem, quæ veniale peccatum admittit; nec ex sui ratione reddit animam simpliciter impeccabilem.

QUARTA CONC. *Anima Christi & humanitas, sive Christus vt homo sanctitatem habet & gratitudinem immediate, formaliter & intrinsecè per diuinæ Verbi personalitatem: mediatè vero & radicaliter ex Deitate.* Hæc conclusio est contra Vasq. & Suar. Et probatur quo ad singulas eius particulas: & primū quo ad illam immediate; quia per illud immediate sanctificatur humanitas Christi, quod immediate illi vñitur & eam immediate terminat; sed prius ratione & immediate terminat eam personalitas Verbi quam Deitas; ergo. Maior probatur ex Augst. lib. 15. de Trinit. cap. 26. dicente Christum vt hominem vñctum fuisse spiritu S. quando Verbum Dei caro factu est, id est: Quando humana natura sine ullis præcedentibus honorum operum meritis Dei Verbo est in vtero virginis copulata; ita vt cum illo fieret una persona; ob hoc enim (inquit) constemur eum natum de Spiritu sancto, & Virgine Maria; ergo gratia vñionis est que sanctificat; ergo id, quod per gratiam vñionis immediate vñitur, immediate sanctificat: minor autem patet ex quest. 31. artic. 2. Quod ad secundam verò particulam, scilicet formaliter & extrinsecè, probatur: Quia diuina personalitas, licet non sit terminus humanitatis connaturalis; est tamen eius terminus intrinsecus & formalis; non minus quā esset eius propria personalitas, si eam habuisset: & ideo 2. Cor. 5. dicitur: Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, & ad Coloss. 1. In quo habitat omnis plenitudo corporaliter. & Isa. 45. ad Christum dicitur: tantum in te est Deus, & capit. 26. In Domino dominus: quia scilicet in Christo est Deus: sicut etiam dicitur Actorum 10. Deus erat in illo, vt explicat Epiph. heresi. 76. ergo si terminat formaliter & intrinsecè, etiam formaliter & intrinsecè gratificat. Confirmatur quoniam ideo iusti per gratiam habitualem sunt intrinsecè Sancti & Deo grati; quia in se ipsis habent inherenter qualitatem & donum, quo gratificantur: at personalitas Verbi magis vñitur humanitati Christi, quam gratia habitualis; quoniam vñitur ille nō accidentaliter inherendo, sed substantialiter terminando ad modū propriæ personalitatis.

Secun-

Secundò probatur eadem pars: Quia si personalitas non intrinsecè neque formaliter, sed solum extrinsecè terminaret humanitatem, non satiaret illius appetitum, quo naturaliter fertur in propriam personalitatem, neque impediret naturalem eiusdem personalitatis resultantiam: appetitus enim humanitatis naturalis in propriam fertur personalitatem, vt terminum eius formaliter & extrinsecum: nulla vero repugnantia est eiusdem rei duplē esse terminum, alterum intrinsecum & alterum extrinsecum, sicut sphaera solis intrinsecè terminatur superficie concava & conuexa: sed extrinsecè terminatur ex parte conuexa superficie sphaera Martis: ex parte vero conuera superficie sphaera Veneris. Itaque si Christi humanitas Verbi personalitate terminatur intrinsecè poterit simul etiam propria personalitate intrinsecè terminari. Tertiò probatur idem: Quia alias si Verbum assumeret humanitatem, quæ ante assumptionem esset in peccato, non sanctificaret per Verbi personalitatem, sed maneret infecta peccato. Probatur consequētia: Quia peccatum non excluditur ab anima per aliquid extrinsecum: nam quocumque extrinsecō posito retinet anima eundem modum physicum & intrinsecum, quem prius habebat. Neque tamen hinc sequitur Verbi personalitatem aut Deitatem esse formam humanitatis intrinsecam; quoniam vt ostendimus in 1. parte, qu. 50. a. 2. alia est ratio formæ, & alia est ratio termini etiam intrinseci vt patet in personalitate creatæ, quæ non est naturæ forma sed terminus.

Supereft ultima pars conclusionis affirmans Christi humanitatem ex Deitate mediata & radicaliter sanctificari, quæ sequitur evidenter ex 1. parte. Nam si per Verbi personalitatem immediate sanctificatur humanitas; quoniam illi per se primò & immediate coniungitur, sequitur eam mediata per Deitatem sanctificari; quoniam illi non nisi mediante Verbi personalitate copulatur. Hanc partem probant ea omnia sanctorum dicta, quæ afferunt humanam Christi naturam fuisse Deitatem sanctificatam: de modo namque tantum mediata sanctificandi sunt intelligenda. Cuius oppositum absque legitimo fundamento Vasq. affirmat.

*Vasquezij
dictum rei-
ciunt.*

Ad cuius ampliorem evidentiam considerandum est in diuini Verbi personalitate claudi intimè Deitatem & substantiam essentialē, quæ sic tribus proprietatibus relatiis ac personalib. substantiis cōmunicatur, vt in eis intimè claudatur & per eas modo nostro intelligēdi modifiscetur; & iuxta distinctionē earum & pluralitatē distinctæ ac plures resūtent substantiæ personales; ita vt essentialis substantia, prout includitur in paternitate, & per eam modifiscatur & determinatur, sit ipsa personalis substantia patris formaliter. Et eadem ratione prout in filiatione clauditur &c. vt declarauimus in 1. p. q. 39. Contron. 7. sed iam. Vbi etiam ostendimus duas inter se ratione distinctas esse in qualibet persona substantias, scilicet essentialē & personalem. Cum itaque sanctitas tam Deitati, quam utriusque conueniat substantiæ, non eadem tamen est in his ratio sanctitatis: nam Deitati & essentiali substantiæ conuenit sanctitas essentialis: substantia vero personali sanctitas tribuitur personalis: ac proinde etiam per Verbi personalitatem utramque substantiam cum Deitate in se continentem, & humane naturæ coniunctam, utrumque sanctitatis modus eidem humanæ naturæ communicatur: adeò vt humanitas eadem Verbi personalitate duplice diuina sanctitate san-

A tificetur, scilicet personali & essentiali, sicut anima rationalis dat corpori quod informat, esse vegetativum, sensitivum & rationale. Comparando tamen personalem substantiam & sanctitatem cum Deitate & substantia essentiali eō modo, quo distinguuntur, non intelligitur communicari Deitas, substantia & sanctitas essentialis, nisi media substantia & sanctitate personali; quia Deitas & substantia essentialis assumpta non vnitur humanitati, nisi prout substantia essentialis intelligitur modifiscata substantia personali: ac proinde per se primò & immediate terminatur, & sanctificatur humana Christi natura substantia Verbi personali. Secundariò B autem & mediate sanctificatur essentiali substantia & Deitate, & eisdem gratificatur, & fit obiectum diuinæ dilectioni congruum, sub quo non solum absolute & essentialia, sed etiam respectiva & personalia, tam secundum se quam ut communicata continentur; & consequenter etiam ea quibus communicantur.

QVINTA CONCLVSIQ: Verbi personalitas, non moraliter tantum, sed etiam physique gratificat humanitatem. Hec est contra Valquezium. Probatur: quia gratificat illam terminando; igitur eo modo gratificat quo terminat, sed physique terminat; alioquin humanitas non esset physique terminata neque completa, vel propria personalitate physique completeret, diuina vero moraliter; & ita Christus esset duæ personæ; quod est hereticum. Et confirmatur ac explicatur ex differentia, quæ est inter humanitatem & operationes Christi reflexiæ: his enim dignitas inest infinita, non physica sed moralis; quoniam earum dignitas & infinitas non est per physicam aliquam qualitatem illis inhærentem, sed per respectum ad extrinsecam incarnati Verbi personæ illas elicentem, cum subiectione sui, tanquam extrinseci termini. Sed humanitas, non ea solum ratione grata est, quod ad aliquid extrinsecum referatur; sed quia secundum se formaliter & intrinsecè terminatur diuini Verbi personalitate completere eius indifferentiam ad posse quacumque potentia terminari per propriam vel per alterius diuini suppositi personalitatem. Dixi,

D quacumque potentia; quia si de sola potentia naturali sermo sit, nulla est in humanitate indifferentia, quia naturaliter est ad propriam personalitatem determinata; sed abstrahendo à naturali & obedientiali potentia, concipitur humanitas vt indifferens ad propriam, & ad quamlibet diuinarum hypothalism personalitatem.

SEXTA CONCL. Necessaria simplicitas fuit in Christo gratia, sive motio supernaturæ aliis inherens, vt eius operationes essent intrinsecè supernaturales, & meritoria præmii supernaturæ aliis. Hæc conclusio colligitur ex secunda ratione D. Thomæ in corpore praesenti articuli, & ex responsionibus ad secundum, & tertium argumentum: vbi supponit actum dilectionis Dei vt finis supernaturalis, elici non posse sine habitu gratiæ charitatis, aut dono vel qualitate supernaturali nobis inhærente, eo quod actus iste secundum substantiam sit ordinis supernaturalis, vt hic etiam aduerit Vasquez cap. 5. ex quo sic potest probari nostra conclusio. Potentia naturalis non potest sua virtute elicere actum, qui secundum substantiam est ordinis supernaturalis: sed necesse est eam eleuari ad ordinem supernaturalem per habitum aut formam, vel motionem inhærentem supernaturalem, sed potentia animæ Christi quamquam Verbo coniuncta, erant in esse physico potentia naturales; ergo nullum potuerint a-

Etum intrinsecè supernaturalem elicere, nisi fuissent per habitum aut perfectionem aliquam supernaturalem eis inherentem eleuatae. Maior habetur ex D. Tho. i. p. q. 12. a. 5. dicente: *Omne, quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet, ut disponatur aliqua dispositione, qua sit supra suā naturam.* Minor verò probatur; quia Verbum nec vnitur personaliter intellectui & voluntati creatæ secundūm se, sed ratione tantum animæ cui tanquam potentiaz inhærent intellectus & voluntas, nec animæ vnitur ut principium formale quo supernaturalis operationis; quia anima nullam nisi medijs potentijs operationem potest elicere; & multō mīpus vñiri potuit Verbum intellectui Christi & voluntati, ut principium formale quo supernaturalis operationum, ut patet; ergò. Alias huius conclusionis probationes vide supra in vltimo notabili.

» SEPTIMA CONCL. *Sine gratia habituali aut dono supernaturalis ordini anima Christi & potentijs eius inherente, operationes Christi Domini essent Deo gratia & gratitudine personali, & esse potuisse infinita meritoria, ex superaddita diuina ordinatione; non tamen essent propriæ, & simpliciter meritoria præmij supernaturalis.* Probatur: quoniam ut sc̄ite Caietanus aduertit in 1.2. q. 11. a. 3. operatio bona & supernaturalis respicit præmium supernaturale ex intrinseca sui ratione: non autem ex superaddita ordinatione, & ad ipsum ordinatur: si autem operatio ex sola superaddita Dei ordinatione præmium respiceret, non esset (inquit Caietanus) meritoria nisi dispositiūe, quod à reali Theologia alienum est: Ad meritum enim operis supernaturalis propriè dictūm, non sola sufficit personæ dignitas, sed necesse est etiam, ut operatio sit actus charitatis conferentis ipsi operationi ordinē ad finē supernaturalem, & ad præmium. Ex quo patet falsum esse in proprio sensu dictum eorum Theologorum, qui simpliciter affirman opera Christi Domini, seculū gratia habituali & quolibet inherente gratiæ dono, esse infinita meritoria præmij supernaturalis; tunc enim non ex intrinseca sui ratione ex aliquo formalī principio in eas deriuata, sed ex sola diuinæ voluntatis ordinatione dirigerentur in præmium; ac proinde non secundūm se neque propriè, sed per accidens tantum, id est, per aliud, ordinarentur in præmium supernaturale, quod est eas esse tantum impropriè meritorias.

» ULTIMA CONCL. *Gratia habitualis fuit homini Christo necessaria, ut esset eius humanitas omni perfectione iustitia & sanctitatis ornata, & omni ex parte preparata, & bene affecta ad omnem rectam operationem & meritum.* Hanc affirmat Suar. sc̄t. 1. Sed eam negat Vasquez cap. 4. in fine: sequitur tamen evidenter ex tertio nostro notabili; quia scilicet gratia vñionis non efficit humanitatem Christi formaliter gratam ea gratitudine, quam efficit gratia habitualis, & alia dona supernatura; nec alios causat effectus formales gratiæ, donis ac virtutibus supernaturalibus propriis.

CONTRA primam conclusionem sunt hæc argumenta. Primum est: Christo homini non repugnat ab intrinseco peccatum, siue mortale siue veniale; ergò ex vi gratiæ vñionis habituali gratia semota non constituitur sanctus simpliciter & gratus Deo. Conseq. est evidens; nam ideo cum gratia habituali stare nequit mortale peccatum; quia gratia hæc sui natura sanctificat animam. Antecedens verò probatur; quia diuinum Verbum prout vñione hypostatica humanitati con-

A iungitur, non habet rationem formæ ipsam humanitatem actuans & informantis, neque etiam habet rationem effectui principij eandem humanitatem immutantis; sed solam exercet rationem termini suppositaliter complentis & terminantis ipsam humanitatem; ergò Christo homini non repugnat ab intrinseco peccatum, sed ex sola extrinseca Dei prouidentia, quæ communis est toti Trinitati, consideranda est tota pecandi impossibilitas in humanitate personaliter Deo coniuncta. *Resp. falsum esse antecedens:* Ad eius probationem negatur consequentia; quoniam hoc ipso, quod Verbum diuinum in ratione suppositi terminat humanitatem, fit ut omnes actiones ab ea media voluntate ut principio quo procedentes, eliciantur ab ipso diuino supposito ut principio quod, & illi ut agenti principali tribuantur: omnis autem actio debito carentes ordine ad summum bonum & vltimum finem repugnat Deo & cuilibet diuino supposito, omnia ad seipsum ut summum bonum & vltimum finem ordinanti; & ideo Verbo diuino hoc ipso, quod in ratione suppositi terminat humanitatem, repugnat ab intrinseco omne peccatum, tam mortale quam veniale; sicut Deo repugnat esse principium actionis ad seipsum non ordinata, vel etiam à seipso deordinata, quale est omne peccatum; licet veniale peccatum non ita deordinet, ut auerteret à Deo, & eadem ratione sequitur omnem habitualē deordinationem in assumpta humanitate Verbo repugnare; quia scilicet Deo repugnat omnis inordinatio in ordine ad seipsum vltimum finem. Alia ad hanc materiam pertinentia ad suum locum remittimus examinanda.

Secundum argum. est: *Esse formaliter gratum obi. 2.* & sanctum & rectificatum in ordine ad supernaturalem finem est formalis effectus & quidem primarius habitualis gratiæ; ergò Christus ut homo ex vi solius gratiæ vñionis non est formaliter Deo gratus & simpliciter sanctus ac rectus in ordine ad supernaturalem finem. Consequentia est evidens; quia effectus formalis primarius formalis non est ab ea separabilis. *Resp. effectum formalē gratiæ, prout abstrahit à gratia vñionis & à gratia habituali esse facere gratum, abstrahendo à gratitudine formalī & personali; sed facere gratum gratitudine formalī per diuinæ naturæ confortum proprius effectus est gratiæ habitualis;* facere verò gratum formaliter gratitudine personali proprium est gratiæ vñionis. Argumentum procedit de prima tantum gratitudine, non autem de secunda.

Tertium argumentum: Remota à Christo gratia obi. 3. habituali Christus ut homo, non esset ad æternam vitam acceptus; ergò non esset simpliciter Deo gratus & acceptus; ac proinde neque simpliciter sanctificatus. Consequentia patet; nam illa sola est dilectio Dei simpliciter, qua Deus aliquem diligit ad æternā bona, quæ sunt visio & fructus ipsius Dei. Antecedens autem probatur: quia Deus in illo casu non velleret Christo ut homini gratiam; ergò neque gloriam. Probatur consequentia primò; quia gloria est gratia consumata. Secundò: quia Christi anima non esset sine gratia & charitate sufficienter disposita ad gloriam; at qui non vult alicui subiecto sufficiētem dispositionem ad aliquam formam, neque vult ei ipsam formam; ergo. *Resp. nullam esse consequ. nam ut absolutus Christus in quantum homo dici possit Deo gratus & acceptus & sanctificatus, satis est ipsa gratia vñionis, quæ ipsum personali gratitudine & sanctitate gratum formaliter.*

ter & sanctum constituit: & licet non esset gratus tunc formalis gratitudine simpliciter dicta, sed tantum formalis personalis, nec esset simpliciter acceptus ad gloriam animae vel corporis: haec tamen habetur radicaliter ratione vnionis, propter quam deberentur illi gratia & gloria debito connaturalitatis.

Ob. 4.

Quartum argum. est: Ex hac conclusione sequitur, quod si Deus filius naturam Leoninam assumeret, Filius Dei ut Leo formaliter diceretur gratus & acceptus Deo, ac itidem sanctus ratione hypostaticae vnionis; quod videtur absurdum: sequela probatur; quia seclusa habituali gratia, ceterisque supernaturalibus donis habitualibus & actualibus eiusdem prorsus est rationis vno Verbi diuini cum humanitate; quoniam utraque acciperet infinitum Verbi suppositum & nihil amplius.

Sol.

Reph. Si Filius Dei naturam assumeret Leoninam, necessario dicendum esse naturam illam esse Deo grata & sanctam; non quidem gratitudine & sanctitate formalis simpliciter dicta: sed tantum formalis suppositali. Nam quemadmodum tunc ille Leo, cuius natura fuisse assumpta, non solum esset Leo, sed Deus, ita non solum dicerentur de eo perfectiones naturales, sed etiam supernaturales & diuinæ, puta quod esset Deo gratus sanctus creator &c. Deinde Verbi diuini personalitas summa sanctitas est; igitur id omne cui fuerit communicata, sanctificatur eadem numero sanctitate, scilicet personali siue suppositali; & quia omne sanctum ea ratione & modo quo sanctum est, est etiam Deo gratus & acceptus, ideo tunc Leo ille inquantum Leo, diceretur esse Deo gratus & acceptus, non gratitudine formalis simpliciter dicta; sed formalis suppositali gratitudine & acceptatione. Scio Astur. & Vsq. oppositum dicere, sed communis de Incarnatione doctrina & iacta superius fundamenta satis euidenter ostendunt id verum esse, quod diximus; quod etiam ab alijs viris doctissimis approbatur.

Ob. 5.

Quintum argum. est: Christus ut homo non est gratus & dilectus ut Filius Dei naturalis: quoniam ut ait S. D. *infra q. 23. art. 2. ad 1.* Christus ut homo non est Filius Dei naturalis; ergo praefixa gratia habituali, non esset ex vi solius vnionis hypostaticæ sanctus, Deo gratus & acceptus. *Reph.* licet Christus, ut homo simpliciter non sit Filius Dei naturalis neque adoptivus: tamen Christus ut homo, per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis; ut ait Caietanus *infra quast. 24. art. 2.* ac proinde sanctus & gratus personali sanctitate & gratitudine.

Ob. 1. cōt. 2.

conc.

Solut.

Contra secundam concl. argum. Astur. Primo: quia gratitudo formalis est effectus formalis & primarius gratiae habitualis; ergo. *Huic argumento rep.* sicut responsum ad secundum contra primam concl. falsum est enim antecedens absolute loquendo; quia duplex est gratitudo formalis; altera simpliciter dicta, quae est per participationem diuinae naturae: haec fit per gratiam habitualis; altera est formalis personalis, quae fit per vniounem hypostaticam cum diuina persona.

Ob. 2.

Secundum: Rationalitas est radicaliter risibilitas; quia ex rationalitate oritur naturaliter: sed quandiu non intelligitur in homine ipsa risibilitas, homorisibilis simpliciter minimè dicitur, sed risibilis radicaliter; ergo similiter Christus ratione vnionis tantum radicaliter est sanctus & gratus gratitudine formalis; quia habitualis gratia cuius effectus est haec gratitudo formalis, ra-

A dicaliter prehabetur in vniione. *Reph.* nullam esse conseq. quia esse risibile proprius & adaequatus effectus formalis est risibilitatis, & ideo non potest conuenire rationalitati formaliter, sed tantum radicaliter: at esse gratum non est proprius & adaequatus effectus formalis gratiae habitualis, vt ostendimus; & ideo formaliter conuenit tam gratiae vnionis, quam gratiae habituali; quamvis diuersa ratione vt dictum est; nam simpliciter id est sine addito conuenit gratiae habituali, cum addito vero illius particula personalis conuenit gratiae vnionis; que tamen addito non est conditio diminuens, sed determinans gratitudinem ad nobilissimum ac summum eius modum, vt patet *ex* *tertia Concl.* Et quia gratia habitualis in Christo ex gratia vnionis vt ex propria radice deriuatur; ideo Christus prius natura, quam gratia perficiatur habituali, dicitur gratus, formaliter quidem gratitudine personali, radicaliter autem gratitudine causabili ex gratia habituali.

Contra quartam concl. producit Vsq. di-

*cōt. 4.**cta Patrum asserantium Christi humanitatem**per vniounem ad Verbum fuisse Deificatam &**Deitatem sanctificatam: quorum sensum expli-**cacimus in probatione ultimæ partis eiusdem**conclusionis. Contra eandem concl. est hoc ar-**gumentum. Tametsi diuini Verbi personalitas**immediata vniatur humanitatib; non tamen illi**tribuit existentiam immediatam, eo quod existen-**tia est absoluta; & ideo debet immediatam ab es-**sentiencia prouenire quae est absoluta, non a perso-**nalitate quae est relativa, sed esse obiectum con-**gruum diuinæ & hypostaticæ dilectionis est ali-**quid absolutum & commune humanitatib; quam**possunt assumere etiam Pater & Spiritus sanctus;**ergo prouenire debet à Deitate absoluta & com-**muni, & non à sola Verbi personalitate, quae re-**latio est. Rep. primò existentiam diuinam neque**Solut.**à personalitate Verbi immediatè communicari**humanitatib; sed media Verbi personalitate: ideo**namque humana Christi natura exsistit formaliter**existentia diuina; quia subsistit diuina Verbi**personalitate, qua mediante fit capax humanitas**existentia diuinæ, sicut qualibet substantialis**natura creata fit capax existentiae create media**proprietatibus relativa & absolutis Dei, vt supra**diximus. Esse autem obiectum congruum**diuinæ dilectionis hypostaticæ ob immediatam**communicationem personalitatis diuinæ, rela-**tionem importat personæ diuinæ constitutiua;**& ideo sanctitas & gratitudo haec non est effectus**formalis immediatus essentiae, sed personalita-**tes, cui etiam prout ab essentia distinguitur, san-**ctitas & gratitudo conuenit infinita. Quod au-**tem eadem humanitas à tribus possit personis**assumti, non agnit realem communitatem, sed**secundum rationem ad plura relativa, quibus**etiam nomen hypostasis & personæ eodem mo-**do communis est.**Contra sextam concl. sunt argum. que pro-**ducit & solvit Aluar. diff. 31.**Contra ultimam concl. argum. Vsq. 6. 4.**in fine: Si quid perfectionis & consummationis**aduenire potuit anima Christi ex habituali gra-**titudo, adueniret etiam ex bonis operibus, in qui-**bus indies exercebatur; si quidem non minus**iustitia operum reddit hominem sanctū & ma-**gis*

gis sanctum, quam iustitia habitualis: at dici non potest Christum secundum humanitatem perfectum fuisse aut consummatum in sanctitate per opera; ergo neque per habitum. Respondebile est iustitiam & sanctitatem: alteram quae est habitus infusus, quo simpliciter dicitur homo iustificari & esse iustus ac sanctus: alteram quae non est habitus infusus sed est actus secundus ex habitu infuso procedens, & hac iustitia & sanctitate dicitur homo iustificari, & esse iustus ac sanctus in actu secundo & in executione. Cum igitur actus secundus supra primum addat quandam perfectionem aut modum perfectionis: cōsequens est ut maiorem quandam perfectionem aut perfectionis modum habeat iustus & sanctus actu se ipsum exercens in operibus iustitiae & sanctitatis, quam cum nihil operatur ex habitu iustitiae; ac proinde quamvis anima Christi nullum iustitiae & sanctitatis accepit augmentum; (qua augmentationem iustitiae proprie & absolute loquendo sit, cum habitus ipse iustitiae perficitur & intenditur:) perfectionem tamen quandam aut perfectionis modum maiorē habebat iniustitia & sanctitate accidentalē, & participata cum actu sanctitatis actus opereretur ut viator, quam cum ab eis quiesceret dormiendo. Duplex hic iustitiae modus colligitur ex D. Thom. in Com. Epist. ad Gal. 3. Vbi exponeas illa verba: Lex autem non ex fide, &c. ait: *Iustificare potest accipi duplīciter; vel quantum ad executionem iustitiae, & manifestationem: & hoc modo iustificatur homo, id est iustus ostenditur ex operibus operatis; vel quantum ad habitum iustitiae infusum: & hoc modo non iustificatur quis ex operibus, cum habitus iustitiae, qua homo iustificatur apud Deum, non sit acquisitus, sed per gratiam Dei infusus.* Quamvis autem S.D. hic operum iustitiam ad solā habitualis iustitiae manifestationem referre videatur: certum tamen est secundum veritatem & diuinam scripturas actus iustitiae & sanctitatis iustitiam & sanctitatem habere, non minus quam habeat habitus ipse iustitiae & sanctitatis: Vnde passim in sacris litteris opera iustitiae, & sanctitatis iustitiae & iustificationes nuncupantur, vt Deut. 27. Facies mandata, atque iustitiae & ca. 33. Fecit iustitias Domini. Tobia 13. Facie iustitiam coram Deo. & cap. 14. Et facient iustitiae. Matthei 5. Nisi abundauerit iustitia vestra. & cap. 6. Attende, ne iustitiam vestram faciat coram hominibus, vt videamini ab eis. & Dan. 9. Opera iustitiae iustificationes appellantur, cum dicitur: Neque enim in iustificationibus nostris profernimus preces ante faciem tuam. Si etiam diligenter attendamus verba D. Thom. loco notato apparet eum distinguere executionē iustitiae à manifestatione: duos enim habent effectus opera iustitiae, scilicet habitus perfectionem adiungere eo modo, quo secundus actus perficit primum & habitum ipsum iustitiae manifestare: primum non explicatib⁹ S.D. sed nomine executionis reliquit intelligendum. Secundum autem exprimit nomine manifestationis. Ad argumentum igitur informa dico minorēm esse veram de perfectione & consummatione sanctitatis, quae fit per augmentationem gratiae habitualis; non autem de perfectione & consummatione hoc ipso facta, quod actus secundus additur primo.

ARTICULUS II.

Vtrum in Christo fuerint virtutes.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerint virtutes. Christus enim habuit abundantiam gratiae. Sed gratia sufficit ad omnia recte agendum, Naz. in D. Thom. 3. partem.

A secundum illud secunda ad Corinth. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ergo in Christo non fuerint virtutes.

Praterea secundum Philosophum 7. Eth. virtus diuiditur contra quandam heroicam, sive diuinum habitum, qui attribuitur hominibus diuinis. Hic autem maxime conuenit Christo. Ergo Christus non habuit virtutes, sed 1. q. 6. art. aliquid altius virtute.

Praterea: Sicut in secunda parte dictum est, virtutes omnes simul habentur. Sed Christo non fuit conueniens habere omnes virtutes, sicut pater de liberalitate, & magnificencia: que habent actum suum circa diuitias, quas Christus contempnit, secundum illud Math. 8. Filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Temperantia etiam, & continentia sunt circa concupiscentias pravae, quae in Christo non fuerint. Ergo Christus non habuit virtutes. Glo. ord. ex Cassiod.

Sed contra est, quod super illud Psalm. Sed in lege Domini voluntas eius, dicit glos. Hic offenditur Christus plenus omni bono. Sed bona qualitas mentis est virtus. Ergo Christus fuit plenus omni virtute. 1.2. q. 110. art. 2. q. 31.

Respondeo dicendum, quod, sicut in Secunda parte dictum est, sicut gratia respicit essentiam anime, ita virtus respicit potentiam eius. Vnde oportet, quod, sicut potentia anima derivantur ab eius essentia, ita virtutes sint quaedam derivationes gratiae. Quanto autem aliquod principium est perfectius, tanto magis imprimet suos effectus. Vnde, cum gratia Christi fuerit perfectissima, consequens est, quod ex ipso processerint virtutes ad perficiendum singulas potentias anima, quantum ad omnes anima actus. Et ita Christus habuerit omnes virtutes.

Contra primum ergo dicendum, quod gratia sufficit homini, quantum ad omnia, quibus ordinatur ad beatitudinem. Horum tamen quadam perficit gratia immediate per se ipsam, sicut gratia facere Deo & alia huic modi, quadam autem medianis virtutibus, qua ex gratia procedunt.

Ad secundum dicendum, quod habitus ille heroicus, vel diuinus, non differt à virtute communiter dicta, nisi secundum perfectiorem modum, in quantum scilicet aliquis est dispositus ad bonum quodam altiori modo, quam communiter omnibus competit. Vnde per hoc non offenditur, quod Christus non habuerit eas perfectissime ultra communem modum. Sicut etiam Plotinus posuit quandam sublimem modum virtutum, quas esse dixit animi purgati.

Ad tertium dicendum, quod liberalitas, & magnificencia commendantur circa diuitias, in quantum aliquis non tantum appetiatur diuitias, quod velit eas retinere, pretermittendo id, quod fieri oportet. Ille autem minime diuitias appetiatur, qui penitus eas contemnit, & abiicit propter perfectionis amorem. Et ideo in hoc ipso, quod Christus omnes diuitias contempnit: offendit in secundum gradum liberalitatis & magnificencia. Licer etiam liberalitatis actum exercuerit, secundum quod sibi conueniens erat, faciendo pauperibus erogari, quae sibi dabantur. Vnde cum Dominus Iude dixit, Ioh. Cap. 9. 13. Quod facis fac citius: discipuli intellexerunt Dominum mandasse, quod egenis aliquid daret. Concupiscentias autem pravae Christus omnino non habuit, sicut infra patet: nec propter hoc tamē excluditur quin habuerit temperantiam, qua tanto perfectior est in homine, quanto magis pravae concupiscentia caret. Vnde secundum Philosophum 7. Ethic. temperatus in hoc differt à continente, quod temperatus non habet pravae concupiscentias, quas continent patitur. Vnde sic accipiendo continentiam, sicut Philosophus accipit, ex hoc ipso, quod Christus habuit omnem virtutem, non habuit continentiam, qua non est virtus, sed aliquid minus virtute.

Sensus questi.

DE VIRTUTIBVS queritur, quae simpliciter id est sine addito sunt virtutes, quae scilicet bonum simpliciter faciunt habentem; haec vero sunt